

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkah pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20,—, polletno K 10,—, četrtnoletno K 5,—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 80,—. — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo urednistvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrt 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglašanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Na Skoplje. — Skoplje Stare Srbije. — Uspehi dosedanje in bodoče vojne. — Strah pred slovansko silo. — Diplomati in topovi. — Zadnja poročila.

»Na svidenje v Skoplju« — s tem geslom so odhajali srbski polki iz Belgrada, ko so se poslavljali od svojih bojnih tovarišev. In odhajali so eni proti zapadu, drugi na jug, tretji na vzhod. Toda vsem je bil en cilj: Skoplje! Skoplje!

Vsakemu izmed nas je znano to ime, saj so prav iz tega mesta prihajala pogosto pisana in brzojavna poročila o turških nasiljih in pa o medsebojnem boju med Srbi in Bolgari. Skoplje je bilo zadnja leta središče srbske propagande proti Bolgariji in ob enem središče bolgarske propagande proti Srbiji.

Z raznimi zgodovinskimi in nezdgovinskimi dokazi so skušali drug drugemu dokazati, čegava je Macedonija, kdo ima več pravice v Solunu, kdo ima večjo pravico na Balkanu. Najeti in nenajeti ljudje so se s celim sovrštvom vrgli v boj in so množili razdor med dvema narodoma, ki sta potrebovala miru — za skupen boj. Ko so se propagatorji med seboj pobijali, in skušali — na veliko veselje Evrope — drug drugega uničiti — pa je gospodaril Turek v Skoplju, v Solunu, v Makedoniji in na Balkanu. To je bil uspeh bratskega boja. To je bilo Skoplje v zadnjih časih.

In danes? Skoplje je skupni bojni cilj srbskih čet. Skoplje šteje danes nekaj nad 50.000 prebivalcev in je na zunaj turško mesto — s slovanskim in poturčenim prebivalstvom. Tu se bo bila prva večja odločilna bitka sedanje vojne.

Skoplje — je ključ do Stare Srbije. Kdor ima v rokah Skoplje, odločuje. Skoplje je obdano z nizkim skalnatim gričevjem — ki bo prizorišče najhujših bojov.

Turki se zavedajo, kako važnosti je zanje Skoplje, zato so se za boj dobro pripravili. Čete v gorenji Albaniji in v Novem Pazarju so zapustile svoje trdnjave in so namerile pot proti Skoplju. Zgodilo bi se sicer lahko, da jih združeni armadi črnogorska in srbska zajameti.

Skoplje je križišče železnice. Ker nameravajo zasesti Srbi celo progo do Mitrovice — in se bliža glavna srbska armada čez Kumanovo — bodo Turki pritisnjeni na Skoplje in zaostale ceste ne bodo mogle od njih dobivati podpor in pomoči.

Preko Skoplja vodi pot na Kosovo polje. Na Kosovem polju stoji samostan Studenice in pri njem je studenec, o katerem verujejo Srbi, da ima v sebi čudotvorno silo. Tja vodi pot srbsko armado — na Kosovo polje. Ko je srbska armada l. 1878. stopila na to slavno polje — ki je grob stare srbske slave — so se vojaki od radosti razjokali in niso niti hoteli oditi, ko so dobili povelje za odhod. Prihod na Kosovo polje bo za vso srbsko armado velikanskega pomena, kajti v tem se bo videl ves pomen sedanje vojne. Toda danes ne bo nihče več pregal srbsko vojsko s Kosovega polja. Leta 1878 so jim morali preiti s topovi, da so odšli. Sedaj pa stopijo čete na svoja tla, kjer leže pokopane kosti njih dedov in tu ostane novo življenje na starih razvalinah.

Zgodilo se je nekaj naravnost neverjetnega. Bolgari so pustili srbskim četam, da same

izvojujejo tu — zmago. Dočim je glavna bolgarska armada odšla proti Drinopolju in na pot ob reki Seres, je pustila Bolgarija, da je zavzela srbska armada cel trikotnik od Solije do Kjustendila in Dubnice, od koder gre pot proti Kumanovemu na Skoplje. S tem je Bolgarija pokazala, da pusti to polje Srbiji in da je konec nepotrebnega prepira.

Pred Skopljem se bo odločila usoda Balkana za sedaj — in za bodočnost.

Na evropskem nebu ni še jasno. Dasi sedaj vse kaže, da se ohrani mir — in da se pusti balkanskim državam prosto pot — vendar vlada neupanje proti Rusiji — dasi brez posebnih vzrokov. Le pogledimo, kako je Rusija hitela priznati italijansko oblast v Libiji in kako se je izogibala, da bi dajala slovanskim balkanskim narodom kako upanje. Stara zavist Evrope proti Rusiji se kaže kljub temu na celi črti.

Leta 1878. je Rusija žrtvovala eno celo milijardo za vojno, 100.000 ruskih vojakov je ležalo ali mrtvih v balkanskih bregovih, ali ranjenih v ruskih lazareti. Hrabra ruska vojska je premagala zimo in mraz, v najhujši zimi je vrgla Turke iz njih pozicij. dne 10. decembra 1877. je padla Plevna (velikanska radost je polnila vso Evropo!) dne 24. januarja so se približale ruske čete Drinopolju in dne 24. februarja so stali Rusi pred Carigradom. Turek je bil na koncu svojega gospodarstva.

Takrat pa so se oglašili pokrovitelji evropske kulture in so rekli:

»Krik panslavizma je še predaleč, slovanskištvo je postalo nevarno. ruska sila je nevarna za Balkan in za Evropo« — in so sli ter so se začeli oboroževati proti osvoboditelju Balkana. In danes se to ponavlja. Rusija ne sme pomagati, ako si neče nakopati vojne na glavo in spraviti v nesrečo — tudi balkanske države. Zato so po nemških listih že začeli pisati o panslavizmu, o slovanski iredenti — posebno slavni grški Tagblatt opozarja na slovansko nevarnost na jugu. Ako v Dubrovniku priredi slovansko prebivalstvo črnogorskim zmagovalcem ovacije, ako Plamenac govori o zmagah, ki so dokaz slovanske sile — je to nevarnost za Avstrijo in da bi bilo to še bolj dokazano, se obenem piše, kaka krivica se je zgodila Italijanom, da se je v Dalmaciji italijanska odpravila kot uradni jezik. Nemški kulturnosenci se tako stavijo na stran Turčije in s tem kažejo svojo kulturo, ki zagovarja suženjstvo in vse zlo, ki je z njim v zvezi.

Tak je strah predslovansko silo na jugu — toda sila zmaga in bo prepodila strahove.

Diplomati so zelo potrpežljivi ljudje, ki upajo tudi takrat, kadar je izginilo že zadnje upanje. Diplomati in vojna sta dve sili, ki stojita nasproti kakor — papir in ogenj. Papir pravi, je potrpežljiv in vse prenese — tako tudi diplomat govori, kar mu drugi naroče. Toda vojna gre samovoljno naprej, kakor ogenj, in tak ogenj navadno objame papir in ga sežge.

Na pragu sta sedela vsak na svojem stolu dva moža in ogledovala pozorno pergamenaste liste, popisane s čudnimi znaki.

Otroka sta se vzela na prste, gledaje ju z globokim občudovanjem.

»Kaj pa je to?« je vprašal Manfred tiho.

»Pisanje!« je odgovoril Lantné.

Moža pa sta se ozrla in se nasmehnila bistrima obrazoma umnoških fantičkov in njiju začudenju nad popisanimi listi.

Prvi zimed njiju je bil mojster Dolet.

Drugi je bil Rablé, ki je čital korekturo svoje nesmrtné knjige »Življenje velikega Gargantue«.

Rablé je začel izpraševati dečka, ki sta gledala »pisanje« s tolikim občudovanjem. Njuni umni odgovori so ga presenetili. Dolet ju je povabil v tiskarno in jima pokazal slike, ki sta se kar zavzela nad njimi.

Drugi dan sta se vrnila »gledat tiste slike«, in ravno tako naslednje dni.

Mojstru tiskarju sta se po malem omilila paglavčka; začel ju je poučevati. Pazljivo in z večjim občudovanjem pač ni nikoli poslušal učenec svojega učitelja kakor onadva Štefana Doleta.

Vzlasti Lantné je postal pravcat učenjak in izumil celo več izpopolnitev v tiskarski umetnosti, ki je bila tačas šele v povojih.

Seveda, omeniti je treba, da se je kaj kmalu začel zanimati za tiskarstvo tudi zato, ker je imel Dolet lepo hčerko.

In tako je postal Lantné družabnik tiskarskega mojstra.

Med tem pa je sanjal Manfred o drugačni usodi.

Čakal je samo ugodne prilike, da se prslavi v kaki vojski.

Diplomati so še včeraj izjavljali, da imajo upanje na mir — na Balkanu je pa že pokalo. Tako so zadnje besede diplomatov trčile vkup s prvimi streli iz topov. Za nekaj časa diplomatij ne bodo imeli besede — govorili bodo topovi — šele ko bodo ti utihnili, se bodo zopet oglašili.

Zadnja poročila poročajo o prvih spopadih. Senzacija željna Evropa čaka novih poročil. V kavarni se tako prijetno čita — o vojni. Občinstvo je sito politike — želi dejanj — lepih, velikih.

Listi pišejo o teatru, o prizorišču itd. Ni čast za kulturno Evropo, da se morajo v 20. stoletju s krvjo pridobivati najnaravnejše človeške pravice — ki bi jih dobili nesvoobodni narodi na Balkanu tudi na miren način. Še manj častno je za Evropo, ako brani narodom, da si sami poiščejo svojih pravic.

Kljub diplomatičnim izjavam se more reči, da je bilo malo vojn v Evropi, pri kateri bi bile simpatije javnosti tako odločno na eni strani. Zato tako blazno čakamo poročil in — zmaga.

Z bojnega polja.

Dosedanje črnogorske operacije in vspehi.

Deset dni traja šele črnogorsko-turška vojna in mala Črnogora ima v tem kratkem času zaznamovati že velikanske vspehe. Z mirno vestjo lahko rečemo, da so Črnogorci tekom teh 10 dni dosegli več kakor Italija tekom enega leta v Tripolitariji. Črnogorci imajo v tej kratki dobi čez tisoč mrtvih in ranjenih, turške izgube pa so še veliko večje. Vrh tega so Črnogorci vjeli dosedaj že okoli 6000 Turkov in velikanske zaloge municije in vojne orožja.

Črnogorci so na svojem pohodu naleteli na silen odpor in so svoje zmage plačali s precejšnjimi izgubami. Podgoriške bolnice so polne, a hladna zemlja je pokrila že na stotine črnogorskih junakov. Da so Črnogorci vjeli kar cele turške posadke, da so zaplenili velikansko zalogo municije, orožja in živila, se imajo v prvi vrsti zahvaliti junaštvu svojih junakov.

Že iz dosedanjih bojov, v kojih je v tako kratki dobi izteklo že toliko krvi, si lahko napravi vsakdo pojem, kako krvava bo vojna med Jugoslavlani in Turčini, ki je sedaj izbruhnila že na vsej črti: Hltre operacije in silni naskoki, to bo karakteristikone te vojne. Po vsem tem imajo čisto gotovo oni prav, ki trdijo, da bo splošna balkanska vojna nekaj strašnega. Kri bo tekla v potokih, a vojna bo — kratka.

Črnogora je napovedala Turčiji vojno dne 8. oktobra zjutraj, nakar so črnogorske čete takoj na treh krajih udrele v turško ozemlje. Prve večje operacije so se začele okoli Berana in sicer še isto popoldne.

Dn 9. oktobra ob 8. uri zjutraj je zagrmel prvi črnogorski top v Gorici nad Podgorico v prisotnosti kralja, princa Danila in vojvode Petroviča. Izpalil ga je princ Peter. Črnogorska artiljerija, ki je bila postavljena na Kaka-rički gori jugovzhodno od Podgorice je ob dveh popoldne uničila turško artiljerijo na Planinici, nakar se je takoj pričel bombardma na Dečić.

A kako je živel zdaj, ko se mu še ni nudila zaželjena priložnost? vprašuje radovedni bralec.

Omenili smo že, da sta imela prijatelja v ulici Froamantel skromno skupno stanovanje, kjer sta živela dokaj uhožno.

Lantnéjev zaslužek je ravno zadoščal za njune skupne potrebe.

Toda primorani smo omeniti, da je tudi Manfred včasih pomnožil skupno blagajno s kako nepričakovano svoto, ki je bila navadno jako čudnega izvira.

Zgodilo se je mnogokrat, da je kak rokovanj prosil mladega moža naj mu pokaže kak umeten sunek z mečem.

In Manfred se ni dal dolgo prositi.

Povdariti moramo, da on v svoji brezskrbnosti ni videl v tem ničesar zlega. Po lekciji na je našel v svojem jopiču običajno par zlatnikov.

Obdržal je te darove.

Mari hoče kdo izmed naših bralcev kamentati mladega junaka?

Makar: mi ga slikamo takšnega, kakršen je bil.

In, da povemo po pravici vse svoje misli — zdi se nam, da se je kazal Manfred s tem velikodušnega.

Ali je bilo njegova stvar, soditi rokovanj-če, ki je bil vzgojen med njimi — ljudi, ki so ga tolikani ljubili in negovali še kot otroka?

S tem, da je sprejel zlatnike, ki so dišali že miljo daleč po roparskem plenu, se je Manfred nedvomno pokoraval globokotrnanji rahločutnosti. Morda ni hotel, da bi darovatelj občutil razdaljo, ki ga je ločila od njega... Mogoče je tudi, da sploh ni razmišljal o tem, zakaj morala tistega časa je bila daleč od »popolnosti« današnje, ko nam je temeljita

Dečić je padel 10. oktobra ob 9. uri zjutraj. Turška posadka se je udala in Črnogorci so zaplenili 4 brzostrelne topove. Šipčanik se je predal dne 11. oktobra popoldne. Že v teh bojih so Črnogorci izgubili nad 100 mrtvih in 300 ranjenih. Popoldne 11. oktobra sta bili z naskokom vzeti turški trdnjavi Vranj in Rogaj. Pri tej priliki je bilo vjetih 300 Turkov, en Kruppov kanon in nebroj drugega vojnega materiala. Dne 12. oktobra so se vršili le mali spopadi.

Glavno zmago so črnogorske čete pod princem Danilom slavile dne 13. oktobra, ko je padla v njih roke trdnjava Tuzi. Zjutraj na vse zgodaj se je začelo bombardiranje zadnjih utrdb pred trdnjavo, ob dveh popoldne so Turki že razobesili belo zastavo. Črnogorci so vjeli 6000 Turkov med njimi poveljnika z 62 častniki, zaplenili 9 topov, 8 mitraljez, 7000 pušk, 800 šotorov in več električnih reflektorjev. Popoldne se je vršil slavnostni pohod zmagovite črnogorske armade v mesto. Do tega dne je padlo 256 Črnogorcev, nad 800 pa je bilo ranjenih. Turki so izgubili 30 častnikov, 1650 mrtvih in 582 ranjenih. Vrh tega so Črnogorci vjeli nad 6000 Turkov.

Dne 14. oktobra je padla utrdba Hum in tako ima sedaj armada prestolonaslednika Danila prosto pot do Skadra.

Istočasno je operirala na jugu primorska divizija pod poveljstvom generala Martinovića. Potem, ko je prekorčila Kameniški most, je dne 11. oktobra v široki liniji zavzela utrdbu Katrkole in pet Ubala in že tega dne so prvi črnogorski junaki se pojavili pred Tarabosem, ki tvori ključ do Skadra od južne strani. En del južne armade je prodiral paralelno z obalo Skadrskega jezera, drugi del pa je potem ko je prekorčal reko Bojano prodiral od juga proti severu.

Dne 12. oktobra je padla tudi utrdba Oboš v črnogorske roke. Sedaj se obe diviziji pripravljata na skupni napad na Skader. Zadnje vesti pripovedujejo, da se Turki v Skadru pripravljajo na silen odpor in da so dobili precejšnjo pomoč. Po nekaterih vesteh šteje posadka v Skadru 25.000 vojakov.

Treća črnogorska armada pod generalom Vukotičem je med tem dne 9. oktobra ob 8. uri zjutraj na severu naskočila trdnjavo Mojkovac in jo zavzela ob dveh popoldne. Turki so pobegnili proti jugu. Še istega dne so bili zavzete tudi glavne pozicije na Tari.

Dne 10. oktobra so se črnogorski junaki utaborili na Lepenovcu, tri ure od Bjelega Polja. Dne 11. oktobra so bili že pred Bjelimi Poljem.

Dne 11. oktobra so Črnogorci pod poveljstvom generala Vukotića po 12 urni bitki zavzeli Bjelo Polje in odkorakali v mesto, kjer so nastavili črnogorske oblasti. Po tej zmagi je Vukotičeva armada začela prodirati proti Berani. Tu so se vršili 6 dni krvavi boji in dne 17. oktobra so tudi Berane padle v črnogorske roke. Črnogorci so imeli velike izgube, zato pa so dobili v Berani velikanski vojni plen.

Drugi del Vukotičeve armade je v času, ko so se vršili glavni boji okoli Beran dne 14. oktobra po krvavem boju zavzel utrdbu Pepić in Novšić na Limu v bližini Vizitorja pri Gusinju. S tem so Črnogorci dobili prosto pot proti rodovitni dolini ob Plavi in Gusinju. Dne 16. oktobra je padla trdnjavnica Vizitor tik pred Gusinjem. Posadka se je udala. Črnogorci so za-

vzgoja vsem zabila v čut in um, kako strašen zločin je, vzeti del blagostanja tistemu, ki ga ima preveč. Manired morda še ni razumel tega. Kdo ga je pa učil!...

Ne bomo ga torej dalje zagovarjali; naj si bralec sam izbere razlago, kakršna se mu vidi verjetnejša.

Takšen je bil natančni položaj Manfreda in Lantnéja v trenutku, ko smo se seznanili s tema dvema mladeničema, zanimivima predstaviteljema tiste zanimive dobe.

XXI.

Brat Luben in brat Tibo.

Ravno tisti večer, ko so Sansak, Esé in La Satenjré igrali v krčmi pri »Vedeževalki« partijo za kocke, ki smo ji prisostvovali, se je godil nedaleč odondot čuden prizor. Bilo je v začrneli hiši v eni izmed uličic, ki so sosedovale Luvru.

Trije moški so se razgovarjali v skriti sobici, varni pred vsako nadležno radovednostjo.

Ali bolje: eden izmed njih je sedel v naslanjaču in govoril ostalima dvema.

Ves način, kako sta stala pred njim in odgovarjala na vprašanja, zastavljena jima z visokomernim, zapovedajočim glasom, je pričal o globokem spoštovanju.

Mož, ki je sedel, ni bil nihče drugi kakor prečastiti oče Ignacij De Lojola, ki je takrat začeljen polniti svet z glasom o svoji moči, pogumnosti in svetosti.

Ostala dva sta bila navadna meniha; enemu izmed njiju je bilo ime Tibo, drugemu Luben. Bila sta dokaj poznana po mestu in na vsučilišču.

(Dalej.)

LISTEK

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalej.)

In te očitne različenosti so zadoščale rokovanjcem, da so se nagibali s svojo simpatijo bolj na Manfredovo stran. Med njimi vsemi ni bilo niti enega, ki se ne bi bil dal ubiti zanj, in v vsem velikem carstvu latovščine ni bilo niti ene vlačuge, ki mu ne bi bila posvečala natihiem zaljubljenih vzdihljev. On je bil pravi kralj rokovanjcev, kakor je izjavil enkrat sam v svoji prikupljivi, mladostno naivni bahavosti; Trikot, kralj Tinksi v svoji lastni osebi, ni govoril z njim nikdar drugače kakor z velikim spoštovanjem, dasi je treba povdariti, da je zrl ta mož v svojem srcu z veliko nestrpnostjo na mladeničev rastoči moralni vpliv.

Zdaj nam preostaja samo še da izpregovorimo o jako delikatni točki tega poglavja.

Kakšni so bili dohodki naših dveh junakov ob času našega srečanja z njima? S čim in kako sta se preživljala?

O Lantnéju je lahko govoriti.

Lantné je postal družabnik slovečega tiskarja, mojstra Štefana Doleta.

Nekega dne, ko ima je bilo kakih dvanaest let, sta se klatila dečka po mestu, uganjaje svoje šale in razpletaje svoje otroške pogovore, in dospela tako čez mostove tja do griča Sv. Genovefe.

Služaj ju je privedel pred nekakšno prodajalno.

Bilo je poleti; delal se je večer. Vrata prodajalne so bila odprta.

plenili 4 brzostrelne topove in velikansko zalogo pušk.

Obe armadi generala Vukotića imata namen združiti se s Srbi na Kosovem polju, do čim bosta princ Danilo in general Martinović vsak trenotek pričela oblegati Skader, kjer bo padla odločitev. Kam bosta krenili te dve armadi po zavzetju Skadra, ni znano.

To je kratak pregled rezultatov črnogorsko-turške vojne, ki se vrši šele 10 dni. Kakor je razvidno, so Črnogorci dosegli tako velikanske uspehe, kakor morda niti sami niso pričakovali, kaj šele Turki. Junaki hribovite Črne Gore so se izkazali vredni sinovi svojih prednikov, črnogorska zgodovina pa se bo zopet pomnožila z novimi lahorjevimi venci.

Vojna na vsej črti.

BALKANSKE DRŽAVE PREKORAČILE MEJO.

Carigrad, 18. oktobra. Včeraj zvečer sta srbski in bolgarski poslanik na turškem dvoru zapustila Carigrad. Veliki vezir Mukhtar paša je bil namreč obvestil, da je ministrski svet sklenil napovedati Srbiji in Bolgarski vojno. Mukhtar paša je takoj izročil poslanikom njihovo potne liste, nakar sta takoj odpotovala z vsem personalom. V poslanicah je bilo za odhod že vse pripravljeno. Bolgarsko in srbsko poslanstvo je zročeno v varstvo Rusiji. Tudi vsi bolgarski in srbski podaniki v Turčiji o pod varstvom Rusije. Turške podanike v balkanskih državah je vzel v varstvo Nemčija.

Atene, 18. oktobra. Ko je grška vlada zvedela, da je Turčija napovedala Srbiji in Bolgarski vojno, ne pa tudi njej, je takoj obvestila svojega poslanika naj izroči Porti vojno napoved in odpotuje domov. Poslanik Gryparis je to tudi storil in danes zapustil Carigrad. Grške podanike v Turčiji sta prevzela v varstvo Rusija in Francija.

Dunaj, 18. oktobra. Balkanske države so prekoračile turško mejo že včeraj zvečer. V Carigradu vlada radi napovedi vojne velikansko navdušenje. Turki so trdno prepričani, da bodo Srbe, Bolgare in Grke popolnoma porazili.

VOJNA.

Dunaj, 18. oktobra. Vojna je izbruhnila na vsej črti in že najbližje dni se bodo vršile na Balkanu krvave bitke. Srbska armada je na žak in Macedonijo. Kot je opaziti bodo šle vse štirih kraljev prekoračila mejo in udrla v Sandžet skupno proti Skoplju. Istotako so prekoračili mejo tudi že Bolgari in Grki v zadnjem trenutku so Turki napeli vse moči, da bi odvrgli Grško od vojne. Porta je obsipala Grke z vsemi mogočimi ljubeznivostmi in celo izjavila, da je pripravljena dosedanjega turškega poslanika v Atenah nadomestiti z drugim. Toda vse spletke so se popolnoma ponesrečile. Grki niso šli na limanice, ampak so ostali zvesti Bolgarom, Srbom in Črnogorcem in se bodo skupno z njimi bojevali proti skupnemu sovražniku. Značilno je, da je Turčija napovedala vojno samo Bolgarski in Srbiji, ne pa tudi Grški. Zato pa je Grška Turčiji sama napovedala vojno.

Sofija, 18. oktobra. Takoj po proglašitvi vojne je izdal bolgarski kralj Ferdinand na narod obširno proklamacijo, v kateri v vznešenih besedah popisuje trpljenje macedonskih Slovanov in pozivlja svojo armado k junaštvu in hrabrosti. V manifestu zlasti naglašja, da stoji na strani Bolgarske tudi Srbija, Grška in Črna Gora in da mora zmagati pravica. Proklamacija je vzela narod z velikanskim navdušenjem na znanje. Po vseh cerkvah se molji za zmago slovenskega orožja nad krutim Turčinom.

Sofija, 18. oktobra. Bolgarski kralj Ferdinand se nahaja v glavnem taboru bolgarske armade, ki koraka proti Drinopolju.

Sofija, 18. oktobra. Glavna bolgarska armada, ki je bila zbrana pri Harmanliju je že prekoračila mejo in zadela pri Mustali paši na turškem ozemlju na Turke. Vnela se je takoj večja bitka, katere izid še ni znan.

Sofija, 18. oktobra. Danes je prestopila turško mejo tudi bolgarska armada, zbrana pri Kjustendili. V tej armadi je tudi zelo mnogo srbskega vojaštva. Združena bolgarsko-srbska armada je udrla čez mejo pri Egri Palanki in udarila takoj proti Skoplju.

SRBSKA ARMADA NA TURŠKEM OZEMLJU.

Belgrad, 18. oktobra. Kralj Peter je danes zjutraj odpotoval z brzovlakom v glavni srbski tabor v Niš. Spremljata ga princ Gjorgije in ministrski predsednik Nikola Pašić. Prestolonaslednik Aleksander je odpotoval na bojišče že včeraj. Na kolodvoru je čakala kralja več tisoč glav broječa množica, ki ga je viharno pozdravila. Navdušenja kar ni bilo konec. Na peronu je bil zbran ves diplomatski zbor, na čelu mu ruski poslanik Hartwig in bolgarski in grški poslanik. Zbrana je bila tudi vsa višja duhovščina. Kralj je bil ginjen od solz, ko ga je pred odhodom blagoslovil metropolit Dimitrij in želel srečo njegovemu orožju. V imenu diplomatskega zbora se je poslovil od kralja ruski poslanik Hartwig, ki je izrazil željo, naj se kralj v kratkem vrne s svojo armado zmagovit nazaj. Nato je kralj stopil v vlak. Vlak je zapiskal, godba je intonirala srbsko himno in vlak je med gromovitim življenjem klicil zginit proti jugu. Po kraljevem odhodu je ljudstvo odšlo pred rusko, bolgarsko, grško in črnogorsko poslanstvo, kjer je priredilo zastopnikom imenovanih držav viharne ovacije. Občinstvo je neprestano vpilo: Smrt Turčinu! Živela Srbija! Živela balkanska zveza! Vest, da je vojna že izbruhnila je vzbudila po vsej Srbiji velikansko navdušenje. V Belgradu je bila proglašena proklamacija vojne s strelom iz topa, po deželi z zvonjenjem po cerkvah. Po vseh cerkvah so se vršile danes maše za srečno zmago

slovenskega orožja nad mohamedanskim Turčinom. Ljudstvo nestrpno pričakuje prvih vesti z bojišča.

Belgrad, 18. oktobra. Srbske armade, ki so bile zbrane na meji so že včeraj dobile ukaz, naj prekoračijo mejo, kar je vzbudilo med volaki velikansko navdušenje.

Belgrad, 18. oktobra. Srbske armade so na štirih krajih udarile v Turčijo. Prva armada je udrla v Sandžak pri Javorju in koraka proti Sienici, druga je pri Raški prestopila mejo in udarila proti Jeni Pazarju, tretja se je iz Banja napotila proti Pristini, četrta pa je prekoračila mejo pri Risovu in se napotila proti Skoplju. Zadnji armadi načeluje vojni minister general Putnik, oni ki operira proti Pristini pa predsednik »Narodne Obrane« general Živković. Baje so prve čete generala Živkovića že došle v bližino Pristine. Pristina pade še teku današnjega dne v srbske roke.

Belgrad, 18. oktobra. Armadi generala Živkovića se je pri prestopu na turško ozemlje pridružil tudi znanj albanski vojskovodja, Isa beg Boletinac. Njegova armada šteje 15 do 20 tisoč vojakov. Srbskim četam se tudi neprestano pridružujejo srbski vstaši iz Sandžaka. Danes je pričakovati prvih večjih spopadov.

SOKOLSKA LEGIJA NA BOLGARSKEM.

Sofija, 18. oktobra. Tu se je ustanovila posebna sokolska legija, ki bo upravljala v vojni razne posle.

BEG KRISTJANOV IZ TURČIJE.

Carigrad, 18. oktobra. Tekom današnjega dne je vsled proklamacije vojne zbežalo več stotin bolgarskih, srbskih in grških družin iz Carigrada in Smirne, ker se boje poboja od strani Turkov.

RUSKO POSLANIŠTVO MOČNO ZASTRAŽENO.

Carigrad, 18. oktobra. Ruska vlada je na svojem poslanstvu v Carigradu, kakor po vseh ruskih konzulatih v Turčiji potrojila svojo stražo, ker hoče na ta način preprečiti vsake demonstracije in napade na ruska zastopstva.

SAMARITANSKI TEČAJI V MOSKVI.

Moskva, 18. oktobra. Tu se vrše na inicijativno slovenskega odbora samaritanski tečaji, katere vodijo profesorji kirurgije. Zlasti se vrše praktične vežbe. Tečajev se udeležuje zelo mnogo odličnih ruskih dam, ki odpotujejo še te dni na bojišče na Balkan, kjer bodo stregle ranjencem po srbskih in bolgarskih bolnišnicah.

ZGODOVINSKI DNEVI.

Dnevi, v katerih je izbruhnila balkanska vojna — so zgodovinski. Leta 1809. dne 17. oktobra je bil sklenjen t. zv. schönbrunski mir, v katerem je dobil Napoleon »ilirsko kraljestvo«. — Dne 19. oktobra leta 1812. (torej pred sto leti) je nastopil Napoleon svojo pot iz Rusije, kjer je doživel svoj poraz. — Leta 1813. se je bojevala v teh dneh velika bitka narodov pri Lipskem (17.—20. oktobra). Z zgodovinskimi dogodki teh dni, se bo poslej imenovala tudi napoved osvobodilne balkanske vojne.

Slovenska zemlja.

† Dragotin Habe.

V Idriji je umrl v ponedeljek zjutraj po dolgotrajni in mučni bolezni Dragotin Habe, rudniški strojnik star 54 let. Dasi preprost mož, se je vedno zanimal z vso vnetostjo za vse javno življenje ter je stal do zadnjega diha neomajno zvest narodnim in naprednim načelom. V zdravju in majših letih je živahno posegal tudi v volilne borbe ter je s svojim možganim nastopom in vplivom veliko pripomogel, da so bili dr. Majaron, dr. Ferjančič in Gangl izvoljeni za idrijske poslance. Tudi ob vseh občinskih volitvah je vedno stal v prvih vrstah narodno-naprednih bojevnikov. Delavskemu bralnemu društvu je bil ves čas zvest in požrtvovalen član in ni najmanjša njegova zasluga, da je 25letnica tega društva tako sijajno uspela. Sploh je podpiral vsa narodna in napredna društva. Najbolj pri srcu pa mu je bila družba sv. Cirila in Metoda. Nikoli ni mogel dovolj odločno obsojati gonje proti njej. Družbe se je spomnil tudi ob svoji smrti ter ji daroval 200 K. To je pač najlepši dokaz požrtvovalnosti in zavedenosti slovenskega delavca! Ker ni imel svojih otrok, je po svojih močeh podpiral di-jake ali s hrano ali z denarjem, tako da ni vedela levica, kaj da desnica. Bil je sploh blagega srca. Svoje življenje je izpolnil z dobrimi deli. Za javnost se je zanimal do zadnjih dni. O vsem se je razgovarjal s svojimi prijatelji, ki so ga hodili obiskovat, informiral se je o dogodkih iz časopisov, sam pa je bil naročen na »Dan«. — Svojo naporno službo pri rudniku je opravljal z največjo natančnostjo in vestnostjo 31 let. Od svojih predstojnikov ni čul niholi nobene grajalne besede, ker je bil zanesljiv in točen kot ura. Rudar je bil 7 let, 24 let pa je s strojem dvigal rudo iz jame. Kadar je Habe ravnal stroj, so bili rudarji brez skrbi in strahu pred nesrečo. Mučno dolgoletno delo pri stroju je tako vplivalo na njegove živce, da ni mogel zaspati, ko se je z dela vrnil domov. Vedno mu je stroj bučal in ropotal v duhu. Zato se je pripravil, da stopi v pokoj, da v miru preživi ostanek svojih dni. Res: sedaj mu je prišel večni počitek! — Njegovega pogreba so se udeležili: Delavsko bralno društvo, godbeno društvo, člani in članice obeh podružnic C. in M. ter mnogo drugega občinstva. Rudnik pa, ki mu je Habe služil 31 let zvesto in uspešno, ni poslal nikogar, da ga spremi na zadnji poti. Bodi značajnemu in požrtvovalnemu možu ohranjen blag spomin!

Klerikalna pravičnost.

Nek klerikalen petelin si ni moge kaj, da ne bi dal duška svoji klerikalni strasti s tem, da je v sobotni številki »Gorenjca« na prav hi-

navski način napadel nekega radovoljskega naprednjaka. Da bo pa javnost bolje informirana o dotičnem nočnem koncertu, katerega je baje ta priredil, naj povemo v njegovo obrambo sledeče: Kakor vsako leto so bili tudi letos naborniki, med katerimi se nahaja Ludovik s hrvaškim imenom, — tako ga namreč nazivlje »Gorenjec« — kakor tudi sin nekega tukajšnjega klerikalnega veljaka, veseli, ter so dali veselju duška s tem, da so po mestu vriskali. To pa ni bilo vseč našemu občinskemu tajniku, kateri je obenem občinski odbornik ter policijski nadzornik. Zavedaje se svoje velike veljave, se je čutil seveda poklicanega narediti po klerikalni navadi seveda — mir, ter je začel nabornike zmerjati skozi okno s smrkovci, obhlapljati jim klofute, ter jih poditi spat. In ker ga naborniki niso hoteli takoj ubogati, se je čutil seveda prikrajšanega na svoji časti kot policijski nadzornik, ter se je drugi dan ogorčen pritoževal našemu nad vse pravičnemu okrajnemu glavarju, kako to, da glavarstvo ne skrbi za red v mestu, ter mu obenem namignil naj razgrajače občutno kaznuje. Gospod glavar je seveda takoj odredil preiskavo po orožnikih proti dotičnim razgrajajem, kateri so kalili nočni mir našemu hotelirju. To so pa seveda zvedeli naborniki, in ne leni so vložili proti našemu policijskemu nadzorniku kazensko obtožbo radi besede smrkovci. Sedaj je bil pa ogenj v strehi. Ves klerikalen aparat je bil na delu, da prepreči obsodbo občinskega tajnika. Sklicali so občinsko sejo pri kateri so sklenili poslati na sodišče vlogo, katere namen naj bi bil, olajšati zagovor obtoženca. V dotični vlogi se govori o huronskem vpitju, o izživljanju c. kr. naborne komisije z »občeznano izživljanje pesem«. Čuk se je oženil, katero smo se pa učili še v šoli, in razne druge podrobnosti. To vlogo je podpisal sam gospod župan, o katerem bi mi nikdar ne verjeli, da bo dal svoj podpis na tako vlogo. Gospod sodnik se je pa na te limance vjel in temu je sledila oprostilna sodba. V razlogih te sodbe navaja gospod sodnik, da obtoženec ni imel namena z besedo smrkovci nikogar žaliti, in da je imel pravico kot policijski nadzornik delati v Radovolji mir. Res, krasna razsodba, vredna svojega sodnika. Sedaj se je pa šlo tem bratnim glavam za to, kako bi kaznovali predrznega tožitelja. In pogruntali so jo. Poklicali so razgrajaje, izvemili seveda onega klerikalca, kateri je bil tudi zvršen, ker so čakali z dostaviljo pozitivne toliko časa, da jo je lahko odkuril na Dunaj, na naše slavno c. kr. okrajno glavarstvo, kjer so jih obsodili, čujte in strmili, tistega, kateri je bil predrzen, da si je upal tožiti našega občinskega svetovaleca, na 30, beri in piši trideset kron globe, oziroma 3 dni zapore, in ostala dva, katere sta si upala proti njemu pričati na 19 kron globe, oziroma na 24 ur zapore. Ta razsodba se je seveda razglasila na pritisk našega »pravičnega« okrajnega glavarja, kateri je intimni prijatelj dotičnega hotelirja. Torej v ljubljani se kaznujejo taki prestopki z kvečjem 5 kronami globe, v Radovolji pa s 30 K in to še takega, kateri ni bil še nikdar kaznovan. In vse to bi še bilo, če bi se kazni delila pravično. Tako, na primer se v Radovolji ponoči ob dveh lahko strelja po mestu, a to se ne kaznuje, drugega pa, ki na predvečer nabora po mestu vriska, se kaznuje z globo 30 kron, ker je slučajno naprednjak. Sedaj pa še neko vprašanje na našega gospoda glavarja. Ali vam je mogoče znano, gospod glavar, kdo je bil tisti, ki je prepovedal delati orožnikom ovadbe proti nekemu obče nevarnemu psu v Radovolji, ker je bil slučajno lastnik dotičnega psa nek visok državni uradnik? Pa ja ne mogoče. Vi, gospod glavar! Mi temu ne verjamemo, ker Vas poznamo kot pravičnega človeka — posebno v zadnjem času. Če vam pa to vprašanje ali mogoče sploh ves dopis ni po volji, pa primite dotičnega »tulega« dopisnika, kateri dopisuje v »Gorenjca« in ki ga vsi prav dobro poznate, malo za ušesa, ter mu povejte, da naj drugič pusti blato pri miru, ker če se ga bolj meša, bolj smrdi. Če vam pa mogoče še to ni dovolj, se pa kar spet kmalu oglasite v »Gorenjcu« in zvedeli jih še boste, da se boste za glavo držali. Na svileni!

DNEVNI PREGLED.

Evropski škandal. V času, ko se balkanski slovenski narodi bojujejo za pravico in svobodo svojih zatiranih bratov v Macedoniji, so se Prusi začeli čisto na tihem posluževati onega sramotnega razlastitvenega zakona, potem katerega naj bi se Poljaki na Pruskem nasilnim potom oropali svojega ozemlja. Ravno pred štirimi leti je pruska zbornica z neznatno večino sprejela ta barbarski zakon, ki je vzbudil po vsej kulturni Evropi velikansko ogorčenje. Vsa evropska javnost je bila takrat pokoncu in je energično protestirala proti temu nasilnemu zakonu. Pruski kulturonošci so se res precej ustrašili in tako se je zgodilo, da se vlada cela štiri leta ni poslužila tega zakona. Sedaj se je kar naenkrat raznesla po svetu vest, da je razlastitveni zakon stopil tudi praktično že v veljavo. Pruska vlada je namreč te dni obvestila dva bogata pruska Poljaka, da morata prodati svojo posestovo mirnim potom Nemcem, sicer se jih bo razlastilo. Tako se bo torej polagoma pričelo razlaševanje poljskih kmetov, na katerih posestvih se bodo naselili trdi Nemci. Na ta način skušajo Prusi uničiti Poljake, ki se kljub vsem nasilstvom vedno bolj množe. Sicer je veliko vprašanje če se bo ta nemški načrt posrečil, kajti Poljaki so silno žilav narod. Značilno pa je, da se taka barbarstva uganjajo v 20. stoletju in sicer ravno od strani onih ljudi, ki se tako radi ponašajo s svojo tisočletno kulturo.

Koliko je stal Italijo Tripolis? Z mirom v Ouchy je končana italijansko-turška vojna, ki je trajala malo več, ko eno leto (od 29. sept. 1911 do 16. oktobra 1912.) Italijo je stala ta vojna okroglo 403 milijone lir. Za odkupnino plača Italija še 40 milijonov lir. Torej stane cela voj-

na v denarju okroglo 450 milijonov lir. Poleg tega je znašala izguba na vojaštvu: ranjenih 17.429 mož, ki so jih prepeleli domov, poleg tega jih je ostalo v Tripolisu do 3000, skupaj torej 20.000 ranjenih in bolnih, okolo 600 vojakov se je izgubilo, ubitih je 1405. Za te žrtve je dosegla Italija Tripolis. Proti izpremembi turške posesti v Afriki velesile niso protestirale — dasi je tam arabsko prebivalstvo — proti izpremembam na Balkanu pa so zavzele svoje stališče — češ da se Turčiji ne sme nič dežele vzeti. Ali ni to čudno. Zato je Italija tako brez skrbi sklenila mir — da bodo mogle države složno protestirati proti temu, ko bi si hotele balkanske države razširiti — svoje ozemlje.

Iz gledališke pisarne. Danes dne 19. t. m. se (za abonente nevar) prvič uprizaro »Tiha sreča«, »odbinska drama znanega nemškega dramatika Hermana Sudermanna, ki si je s svojimi naturalističnimi dramami z vedno nape-tim dejanjem med najširšimi krogi pridobil znamenite uspehe. Tudi nam ni več neznanec, saj so se na našem odru že uprizarile njegove drame »Dom«, »Cast«, »Fric« in »Živi življenje«. Pričakovati je, da ga bo občinstvo tudi to pot z veseljem pozdravilo, kakor vselej, kadar se je pokazal na našem odru. »Tiha sreča« nam kaže notranjo krizo Elizabete Wiedermannove, ki jo hoče izvesti njen prejšnji ljubimec pl. Röcknitz iz mirnega zakonja. V spretno zasnovanih prizorih se nam odkrivajo duše, srca se privlačijo in odbijajo, hočejo se siloma odtrgati od pokoja in vseh zvez, dokler ne izzvene viharji v tiho resignacijo.

»Kranjska dežela v predzgodovinski dobi«. To knjigo, ki jo je napisal naš znani starin-slovec Jernej Pečnik, je nagradilo naučno ministristvo z nagrado 100 K. S tem je naučno ministristvo priznalo vrednost te knjige, in je deloma poplačalo inarilivemu delavcu njegov trud. Centralna komisija je poslala svoje priznanje. Kogar zanima prva doba naše dežele, naj si kupi za 70 vinarjev. G. Pečniku čestitamo na nagradi in priznanju in želimo, da bi tudi njegovi rojaki znali ceniti njegov trud.

»Čudovita hišica« se nahaja na Viču na kupu pred dvema vilama. Tam je gospod Betellino, zidarski mojster na Glincih popravil svoje zidarsko opravilo na kup, nasproti dvema novima vilama, ki jih je sezidal preteklo poletje. Na vrhu kupa pa je dal postaviti »čudovito hišico«, ki dela na gledalca čuden utis na nos pa neprijeten »prijis«. Opozorjamo si, županstvo na Viču, da kolikor mogoče kmalu poskrbi, da se ta »čudovita hišica« odpravi, ker ne spada na javno ulico.

V novomeškem okraju sta bila v c. kr. okr. šolski svet izvoljena dva napredna učitelja.

Delavsko bralno društvo v Idriji ima v zalogi še veliko število izvodov »Idrijskih narodnih pesmi«, ki jih je zbral in za moški ter mešan zbor harmoniziral Zorko Prelovec. Izvod stane samo 50 vin. — Prijatelje slovenske narodne pesmi opozarjamo na to zbirko. Naročila sprejema odbor imenovanega društva.

Štajerski deželni zbor. Na poročilo nemških graških listov, da bo deželni zbor že menda letos razpuščen, pravilo sedaj klerikalci, da se bodo pogajanja še nadaljevala, in da vlada s svojo pasivnostjo ovira tek pogajanj. Čudno, kako so bojevitvi klerikalci postali naenkrat ponižni in s kako vnetostjo prepuščajo javnost, da se bodo končno vendarle »pogladili«. Ali jih je tako poparila cesarjeva izjava nasproti štajerskemu nemško-klerikalnemu delegatu Huberju, da vladajo v štajerskem deželnem zboru škandalozne razmere. Ali čutijo, da so na najvišjem mestu prepričani, da so baš naši klerikalci oni, ki so s svojo naravnost neumno taktiko celo zadevo zavozili? Za »Stražinega« pisanja bi se to dalo soditi.

Poravnava med Ornigom in Malikom. Volilni boj leta 1911. za 10. štajerski volilni okraj med Malikom in Rauterjem je imel za posledico več tožb za razžaljenje časti. Dne 28. maja v Ptujtu sta na nekem volilnem shodu ptujski župan Ornig in takratni kandidat Malik ostro trčila skupaj. Padle so žaljivke od obeh strani, kar je imelo za posledico obojestransko tožbo. Zadeva se je dozdaj vlekla. Sedaj pa sta se oba nemškonalna petelina pobotala in sta tožbi umaknila. Tako se je končala ta — komedija, ki je bila celo predmet interpelacij v državnem zboru.

Drabiž iz Štajerske. V Grižah so pri občinskih volitvah zopet bili izvoljeni klerikalci. Dne 13. t. m. je bil za župana izvoljen dozdajni župan Štefan Pikel. — Iz Št. Jurja ob J. ž. je šlo letos 30 novincev k vojakom. — Elektrarne v Mariboru bodo začeli v doglednem času graditi, ker je namestnija z odlokom od 28. septembra t. l. mariborski mestni občini dovolila, da sme pri Ferberjevem otoku ob Dravi postaviti naprave za porabo vodnih sil. — Premije za pravilno izvedeno književno razpisuje c. kr. kmetijska družba za Štajersko in sicer 15 premij po 100 K. — Slovensko gledališče v Ptujtu bo v nedeljo 27. t. m. uprizorilo v Narodnem domu ljudsko igro »Brat Martin« in se prične s to igro letošnja gledališka sezona v Ptujtu.

Nemški nacionalci v graškem občinskem svetu so se razcepili v dva kluba: dozdajni meščanski klub šteje le še 20—23 članov, obrniki pa so si ustanovili nov klub pod imenom »nemški meščanski klub«, ki šteje 7 članov; socialistični klub šteje 16 članov, in krščansko-socialni — 2.

Utonila je v Bolški pri Gomilskem služkinja Marija Ribiča iz graškega Štrosnek. Dne 13. t. m. so našli njeno truplo. Bila je v blagoslovljenem stanu in sumijo, da je radovoljno sama šla v smrt.

Osebnosti. Štajerski deželni odbor je pomaknil profesorja na deželni gimnaziji v Ptujtu dr. Jož. Komljanca v osmi činovni razred. — Finačni nadkomisar Martin Vok je premeščen iz Celja v Maribor, finančni komisar Martin Kovač iz Maribora v Celje. — Za postajenačelnika v Brežice je imenovan nem-

škutar Oroszy iz Sevnice, v Sevnico pa Slovenec M. Jencič iz Opčine.

Narodno-obrambna razstava v Mariboru se odprla v soboto dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne v prostorih Čitalnice ter je odprta ta dan do 6. zvečer, v nedeljo od 9. do 12. in od 3. do 8. zvečer ter v ponedeljek dne 21. t. m. od 9. do 12. in 3. do 6. zvečer. Opozorjamo na to nad vse zanimivo razstavo, ki nas pouči o kulturnem, gospodarskem in nacionalnem stanju našega naroda in o nemških ter italijanskih ciljih in težnjah po slovenskem ozemlju. Vstopnina 20 vin. V soboto, dne 19. t. m. predava g. dr. L. Brunčič v Nar. domu v Mariboru ob 8. zvečer o zanimivem predmetu »Všenemci in njihov imperializem«. Po predavanju razgovor o narodnostnih razmerah v Mariboru in okolici. Pričakujemo obilne udeležbe domačih Slovencev.

Pri mazanju stroja se ponesrečil. Včeraj zvečer je v umetnem mlinu Matije Malingerja v Ljubnem uslužbeni mlinarski pomočnik Vincencij Gassenberger mazal neki stroj. Pri tem ga je zgrabil transmitsijski jermen in ga je zavrtel okoli. Gassenberger je zadobil pri tem poleg telesnih poškodb tudi težke notranje poškodbe. Ranjenca so prepeljali v Štefanijsko bolnišnico.

V vinski kleti se zadušila. V vinski kleti posestnika Ivana Kargla v Langenloisu se je pripetil v teh dneh žalosten slučaj, ki je zahteval človeško žrtev. Več delavcev je šlo namreč v klet, ki je bila vsled vretja mošta napolnjena z dušikom. Nekaj delavcev se je rešilo, dva izmed njih, Ivan Ettenauer in Franz Lederer, pa sta padla nezavestna na tla in sta se zadušila.

»Pojdite, gospodična, z nami!« Vesele volje sta šla onega dne zvečer zakonska Urbanec po cesti proti Rožni dolini. Janez Urbanec ga je imel že nekoliko v glavi, pa vendar ga je še krepko nescel. Ravno v najlepšem razpoloženju je bil. To lepo razpoloženje pa so napravili grdo trije fantje, ki so jo pojoč primahali iz Rožne doline. Vsi trije so bili pošteno natrpani in ko so srečali Urbančeva dva, je eden izmed fantov prijel Urbančevko okrog vratu in je pomežiknil: »Pojdite, pojdite, gospodična z nami!« Urbančevka je vselega fanta debelo pogledala in ni bila prav nič pripravičena iti z njimi. Ko jo pa fant na noben način ni hotel izpustiti in jo je neprenehoma silil, naj gre z njimi, ji je vzkričela kri v glavi in je fantu zagrozila: »Pustite me, jaz imam svojega moža!« In je pokazala na soproga. Tudi temu ni bilo dovolj, da so ga nadležneži spravili z njegovega lepega razpoloženja in tudi on jim je zagrozil: »Pustite moje ženo pri miru! Jaz sem oženjen!« To pa je vinske bratce tako razjezilo, da so se vsi trije spravili na ubogo Urbančevko in so ga začeli pošteno otepavati s palicami. Med to bitko je bil Janez Urbanec ranjen večkrat na glavi in tudi njegova žena, ki je branila svojega moža z dežnikom, je dobila več sunkov s pestjo v obraz. V to bitko se je vtaknil tudi neki Martin Golob in je začel miriti fante: »Saj ta je oženjen, pustite ga no vendar!« Pa zgodilo se je, kakor se navadno zgodi v takih slučajih. Fantje so pustili Urbančevko in njegovo ženo in so se spravili nad Goloba. Vrgli so ga v jarek in so mu jih tam precej nametali. Eden izmed njih ga je tudi sunil pod nos, da mu je prebil ustnico in da mu je začela teči kri. Urbančeva sta porabila to priliko in sta zbežala naprej. Tudi Golobu se je posrečilo ubežati. Včeraj so stali boleвити fantje pred okrajnim sodiščem, ki jih je zamehurilo kar po vrsti: enega deset dni zapor, drugega na teden dni in tretjega na 5 dni. Poleg tega bodo morali plačati Janezu Urbancu 20 K za bolečine, Urši Urbanec tudi 20 K in Martinu Golobu 10 K. Tako se je končala ta veselo žalostna komedija. Fantje bodo imeli vsaj dober nauk, da se ne sme pretepati meni nič, tebi nič ljudj na cesti.

Aretacija ruskega carja. Iz Varšave se poroča, da je ruskega carja, ki se je mudil v Spali in ki je hodil večkrat brez spremljevalcev in civilno oblečen po mestnih ulicah, neki stražnik, ki carja ni poznal, tega aretirati. Carja so oprostili z neprijetnega položaja šele dvorni orožniki.

Usodni konec šale. V tovarni za email v Mostu na Češkem sta se v prostem času zabavala dva mlada delavca Franc Kroupa in Vaclav Hrach s tem, da sta se v prostem času tovala po delavnici. Tej igri se je pridružil še tretji tovariš I. Flek. Med lovom so razbili vrč z vodo, ki je stal na tleh. Flek je zagnal iz dalje razbiti vrč Hrachu na glavo. Hrach je kmalu nato začel tožiti, da čuti grozne bolečine v glavi in se je napotil domov. Med potjo pa se je onesvestil in se zgrudil na tla. Prenesli so ga v stanovanje njegove matere, kjer je ostal dolgo časa brez zdravniške pomoči, ker je bil okrajni zdravnik v Mostu oni dan poklican k nekemu bolniku izven mesta. Mladi Hrach se ni več zavedel in je drugi dan nato umrl.

»Kinematograf Ideal.« Spred za soboto 19., nedeljo 20. in ponedeljek 21. oktobra 1912: 1. Viravaro. (Potovalna slika). 2. Mirovni angelj. (Velekomično). 3. V zanki. (Amerikanska drama). 4. Mučna situacija. (Ameriška veseligr.). 5. Četa Zinn. (Varietetni film). 6. Mož brez vesti. (Učinkovita drama Nordiskfilm Co. v treh delih). — Samo zvečer. 7. Mulike je zarocen. (Burka.)

Naskok na hranilnice. Razni spekulanti so razširjali po Galiciji vesti, da bo vlada v slučaju vojne vse hranilnične vloge konfiscirala in da bodo bankovci izgubili svojo veljavo. Vsled tega je nastal na več galicijskih hranilnic velik naskok ljudi, ki so imeli tam naložen denar. Vlagatelji so drug za drugim zahtevali svoje vloge nazaj, ki naj se jim izplačajo v zlatu. Slednjič se je le s trdom posrečilo ljudem povedati, da je vse skupaj le norčija. Nato so se šele ljudje pomirili.

Ljubljana.

Predavanje akademije. Sinoči je priredila »Akademija« svoje tretje predavanje. Predaval je prof. Hešič: O verstvu med Jugoslo-

vani. Z ozirom na sedanje razmere je bilo predavanje zelo važno — zato je bilo tudi dobro obiskano. Profesor Hešič je v začetku govora omenil dvoje važnih jugoslovanskih dogodkov: Hrvatsko-slovenski politični shod v Ljubljani in boj na Balkanu. Shod v Ljubljani ima svoj namen — pred vsem politični, pa tudi kulturni — enako buji na jugu. Oboje je odmev davnih dob, v katerih je verstvo ločilo jugoslovane in jim določalo tudi njih usodo. Neki duhovnik na Nemškem je te dni pisal, da je za katolike vprašanje, kaj je boljše: mohamedanec ali pravoslavni — ali ni morebiti katoliki Turci bližji nego pravoslavni. Ob času sovražstva lahko tudi katoliški kristjan zapise take besede. Zgodovina pa uči, da je bila vera ravno pri jugoslovanih navadno posledica političnih razmer. Znan je, da še ni končan spor, ali sta Ciril in Metod, ki sta prva širila krščanstvo med Jugoslovani, pripadala pravoslavni ali katoliški cerkvi — kajti kratko pred njima je nastal v cerkvi razkol, ki jo je za vselej ločil v vzhodno in zapadno. Ciril in Metod sta bila iz Soluna, imela sta grško izobrazbo — bila sta torej pravoslavna. Toda bila sta tudi v Rimu in papež je potrdil slovansko bogoslužje. Zaradi bojev z Bržancem pa so Srbi in Bolgari postali pravoslavni, vkljub temu, da se je Stefan Nemanja dal od Rima krstiti. Hrvatje so postali katoliki na grški poziv, v medsebojnih bojih na Balkanu se je vera zlorabljala. V bogomilih je se pojavila nekaka domača slovanska vera (južno huzitstvo). Bogomili so zaradi verskih sporov izgnili v mohamedanizem. Bosna je dokaz, kako se sovražijo kristjani, kadar se sovražijo. Tako je podal predavatelj pregled verskih razmer na jugu in je pokazal, da se sedanji kulturni razlika ver umika in da so Jugoslovani, ki so po veri različni — po kulturi vedno bližje. Treba je to združevanje prekoverskih razlik pospeševati.

Službena pragmatika državnih uradnikov pride to jesen še enkrat pred plenum državnega zbora, kjer bo po nekaterih bistvenih spremembah sprejeta. — V veljavo stopi ta pragmatika takoj z novim letom 1913.

Novo hišo bo zidal v Prulah tes. mojster Martinčič na svojem parceliranem svetu. Ob Poljanski cesti bo razširil svojo pritlično hišo magistratni uradnik g. V. Verhovec.

Mestni uradniki ljubljanski dobe tudi novo službeno pragmatiko. Občinski svet ljubljanski bo razpravljal o njej meseca novembra. V veljavo stopi s 1. januarjem 1913.

Deželni odbor in deželni šolski svet sta zdaj dve duši in eno telo — klerikalno seveda. Ta dva izvršujeta sedaj kar v kompaniji seveda — kranjsko — špansko inkvizicijo nad naprednim učiteljstvom. Tema dvema specialitetama pa povemo, da kolnejo oba n. pr. po Gorenjskem tako Slomškarij kot napredni učitelji ker ne dobe že februarja meseca dovoljene draginske doklade.

Izgubila se je v četrtek zvečer med potjo od Aleša na Ježici in do kavarne Evropa zlati damska ura. Pošten najditelj se prosi, naj prinese uro v uredništvo našega lista.

»Sokol I.« se je z oktobrom preselil v nove društvene prostore Trg Tabor št. 3 v Accetovo hišo. (vhod skozi dvorišče na desno). Novi prostoristolepo urejeni, prostorni, da more društvo neovirano vršiti svoje vsestransko izobraževalno delo. Večji prostor je namenjen za večerna predavanja, društvene sestanke, za orkestralne in pevске skušnje. Manjši prostor služi za seje odbora in odseka ter za društvene knjižnico. — »Sokol I.« odprl nove prostore danes zvečer, dne 19. t. m. Obenem bo v novih prostorih prvo predavanje g. dr. Laha: Razmere na Balkanu v preteklosti in sedanjosti — predstoječa vojna. Vabljeni člani, članice in prijatelji Sokolstva. Začetek predavanja točno ob pol 9. uri.

Ljubljanske obrtne nadaljevalne šole. V Ljubljani imamo 5 obrtnih nadaljevalnih šol, ki imajo skupaj 28 razredov in jih obiskuje 860 učencev. Odkar se je odpravil večerni pouk in se poučuje ob nedeljah in četrtek popoldne, se šole prav lepo razvijajo in obisk je prav dovoljen.

Gremijalno trgovsko šolo, ki je nastajena na I. mestni šoli na Ledini, obiskuje letos 120 trgovskih vajencev. Šola je 3. razredna. Prvi razred ima letos vsoprednico. Po naših trgovinah je pa tudi lepo število trgovskih vajenjk in gremij trgovcev se že bavi z vprašanjem, da bi tudi trgovske vajenke pritegnili v gremijalno trgovsko šolo. Poučevale se bodo, seveda skupno s trgovskimi vajenci, kakor se tudi na srednjih in meščanskih šolah dečki in deklice skupno poučujejo.

Šota na ljubljanskem barju — zginja. Le redki so vozovi ki pridejo z njo obloženi v mesto. Revni ljudje pogrešajo močno to nekdanjo priljubljeno in ceno kurivo.

»Otrok ima hlače« — zato v šolo žnjim! Kakor znano, so letošnje okrajne učiteljske konference sklenile, da se namesto sedanjega Gabrškovskega zastarelega Abecednika vpelje K. Widrovo: Moje prvo berilo, kedar bo odobreno. K. Wider je pa napredni učitelj in to je bilo vzrok, da so Slomškariji, na čelu jim »zaslužni« Janko »Npumnik« Jeglič in katehet Čadež v Zapoltnik, uprizarili veliko gonjo, da bi K. Widrovo »Moje prvo berilo« ne dobilo ministrskega odobrenja. Pisarili so v »Slovencu« zoper to najmodernejšo knjigo, kar jih imamo te vrste in katero so kar najlaskaveje ocenili priznani slovenski šolniki in pedagogi. Potom deželnega šolskega sveta so vložili na ministrstvo dolgo pritožbo. Katehet Čadež hujska še v zadnji številki »Slovenskega Učitelja« zoper to knjigo, o kateri piše: »Prvo berilo učitelja Widra še ni odobreno. Otrok mora vendar poprej hlače dobiti, potem ga gre oče pokazati in vpisati v šolo.« — No, otrok je že dobil hlače, zakaj vendar najšnji uradni list piše, da je Karel Widrovo »Moje prvo berilo« dobilo ministrsko odobrenje in se sme brez zadržka vpeljati kot učna knjiga v vseh slovenskih šolah.

Vžigalic ni imel. Pavel Eržen je voznik in hlapec iz Stare Oselice pri Želebni in službuje v Škofji Loki. 28. septembra je »fural« ponoči iz Spodnje Šiške proti Sent Vidu. Naenkrat pa mu je ugasnila luč pri vozu in naš ljubi Pavle je vozil naprej brez luči. V času, ko dirjajo avtomobili kakor znoreli podnevi in ponoči po tej cesti, bi se kaj lahko zgodila velika nesreča. Zato je bila to Pavleta Eržena velika nepredvidnost, da je vozil ponoči po taki prometni cesti brez luči. Izgovarjal se je sicer, da ni imel pri sebi vžigalic, pa ta je lažva. Moral bi vendar biti pripravljen na slučaj, da mu ugasne luč; vžigalice bi potemtakem moral imeti pri sebi. Sodišče ga je obsodilo vsled njegove malomarnosti na 5 K globe ali na 12 ur zapor. Pavle, kadar boš zopet »fural«, imej v žepu vžigalice. Zapomni si to!

Trst.

Prejšnji lastnik gostilne »Lenček« je imel redno »Dane« v gostilni. Sedanji lastnik pa je precej malomaren. »Piccolo« ima »Dneva« pa ne (tuintam ga že ima, menda samo enkrat na teden). Toda to je vse premalo. Ako kupujete »Piccolo« dvakrat na dan, boste menda imeli toliko narodnega ponosa v sebi, da boste kupili slovenski list vsaj enkrat na dan.

Uboga mladina. Večkrat smo že opozarjali na dušno revščino slovenske mladine v Trstu, ki nima niti toliko samozvesti, da bi se posluževala vsepovsod svojega materinega jezika. Na plesih narodnih društev vidimo najbolje, kako vzgojo ima ta mladina. Mladenič z mladenko, mladenka z mladeničem — vse kramlja v italijanskem jeziku. Posebno na plesu »Trgovskega izobraževalnega društva« se veliko govori v italijanskem jeziku. To je velika sramota za naš slovenski narod. Ko bi bila mladina bolj izobražena, bi bilo vse drugače. Kako pa naj se izobrazi, saj se za njo nihče niti zmeni ne. 14leten deček, ki je ravno izstopil iz šole, ne more posodovati bog ve kaj močrosti, in če se gre učiti obrti, ali pa v trgovino, se ponavadi poizgubi. Za mladino od 14. leta naprej se je premalo skrbelo, zato bo treba te nedostatke popraviti nemudoma sedaj. Vse, ki narodno čuti, naj se poprime dela za ubogo slovensko nezavedno mladino, ki vsled svoje nezavednosti ne ve, kaj je prav in kaj ni prav.

Za slovensko obrtno šolo v Trstu. »Na rodna delavska organizacija« v Trstu sklicuje za nedeljo, 20. oktobra ob 10. popoldne javen shod v društveni dvorani, v ulici Sv. Franciška, 2. Dnevni red: Zahtevamo obrtno šolo.

Lastnik steklarne Slatoper, v kateri je nastal ogenj, kakor smo predvčeršnjem poročali, je bil aretiran in izročen državnemu pravdniku. Sumi se namreč, da je on sam zažgal. Bil je zavarovan za 75.000 K (ogjenj je napravil škodo po njegovem zahtevanju 60.000 K) in si je hotel baje na podlagi tega skovati skupaj »majhen kapitalček«. Sicer pa ni še natančno znano, koliko škode je napravil ogenj. Kakor pravijo, je g. Tonsich (tako se imenuje lastnik prodajalne raznašanih stvari, da zjutraj, ko je vstopil v prodajalno, ni opazil nič nenavadnega, medtem ko je ogenj takoj nato izbruhnil. Njegova trditve se je zdela oblasti sumljiva, zato je bil takoj aretiran.

Slovensko gledališče v Trstu. Jutri v nedeljo 20. t. m. prva operetna noviteta »Cigan baron«. Opereta je znana in na repertoarju vseh gledališč, zato se pričakuje obilnega uspeha. — V nedeljo popoldne se ponovi veseligr »Ljubezen bdi«, ki je dosegla pri premiri lep uspeh.

Umrl je v Trstu dne 16. t. m. Julij Šušteršič odvetniški uradnik v pisarni dr. Ryba. Pokojnik je bil eden prvih domačih močij na slovenskem odru. Prvič je nastopil leta 1862. v stari ljubljanski Čitalnici v vlogi »krojača« pri Lumpacij Vagabundu. Razvil se je v dobro igralsko moč in zlasti je še v spominu ljubljancem v vlogah »Anžeta« v »Revčku Andrejčku«, in Franc Moora v »Razbojnikih«. Splošno je igral karakterne vloge. Na ljubljanskem odru je deloval od leta 1893. pod imenom »Sršene«. Pozneje se je preselil v Celovec in leta 1907. v Trst, v kojih krajih je tudi večkrat nastopal. Blag mu spomin.

Rusija za ranjenca na Balkanu. Te dni pošlje Rusija iz Petrograda čez Varšavo, preko Dunaja v Trst 5 vagonov materiala za črnohorske ranjence. Material oskrbuje društvo »Rdeči križ« pod načelstvom dvor. svet. Iljanova in obstoji iz dveh vagonov oseb in treh vagonov bandaž. Iz Trsta gre ekspedicija v Bar v Črni gori.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

Vojna.

ODHOD RUSKEGA IN GRŠKEGA POSLANIKA IZ CARIGRADA.

Carigrad, 18. oktobra. Srbski poslanik na turškem dvoru dr. Nenadović je šele danes zapustil Carigrad in odpotoval v Belgrad. Istotako je danes odšel iz Carigrada z vsem poslaškim osebjem grški poslanik dr. Gryparis.

NAPOVED VOJNE OD STRANI GRŠKE.

Carigrad, 18. oktobra. Pred svojim odhodom iz Carigrada je grški poslanik Gryparis izročil Porti sledečo noto: Ker turška vlada na identično noto Srbije, Bolgarske in Grške sploh ni odgovorila, dalje ker je zaplenila več grških trgovskih ladij, je Grška prisiljena skupno z ostalimi balkanskimi državami poiskati si zaščeno za mečem v roki.

Carigrad, 18. oktobra. Grški poslaniki so izročili v varstvo Rusije in Francije.

BOLGARSKI POSLANIK ODPOTOVAL IZ CARIGRADA.

Carigrad, 18. oktobra. Bolgarski poslanik je odpotoval iz Carigrada danes popoldne.

ODHOD BALKANSKIH KONZULOV IZ TURČIJE.

Carigrad, 18. oktobra. Porta je danes obvestila vse oblasti po provinciah, naj sporoče balkanskim konzulom, da morajo takoj zapustiti turško ozemlje.

POHOD SRBSKE ARMADE V TURČIJO.

Belgrad, 18. oktobra. Vse srbske armade so danes prekorčile mejo. Prva glavna armada pod poveljstvom prestolonaslednika Aleksandra in generala Putnika je udrla na turško ozemlje pri Ristovcu in je po kratkem boju zavzela Žibevce. Druga je skupno z Bolgari prekorčila turško ozemlje pri Klustendilu, tretja je pod poveljstvom generala Jankoviča prestopila na turško ozemlje pri Tupalovcu in zavzela vas Dujevu. Četrta si je osvojila več utrdb pri Ravni nivi. Turki so se na vsej črti umaknili nazaj. Srbi so prodrli že 15 km v turško ozemlje.

Solun, 18. oktobra. Severna srbska armada, ki operira v Sandžaku je prodrla do Sjenice, kjer je naletela na hud odpor od turške strani.

Solun, 18. oktobra. General Janković je dospel pred Prištino, kjer se vrše silni boj.

GRŠKA UDRLA V TURČIJO.

Pariz, 18. oktobra. »Agence Havas« poroča, da so trije grški polki udrl pri Elatoni na turško ozemlje in niso naleteli na noben odpor.

KAJ PRAVIJO TURŠKA POROČILA.

Carigrad, 18. oktobra. Na večer so došla semkaj poročila, da so turške čete pri Timrašu udrele v Bolgarsko in korakajo proti Plovdivu (??) — Istotako so Turki zavzeli Prepolac v Srbiji in razrušili več srbskih utrdb(?)

Carigrad, 18. oktobra. Albanski vodja Isa beg Bolatčinac je udaril s 5000 možmi v Srbijo. (Pobožna turška želja. Op. ured.)

Carigrad, 18. oktobra. Več sto Albancev, je udrl proti Kuršumliji v Srbijo. Naleteli so na odpor pri Srbiji, a so bili zmagoviti (??) Zaplenili so tudi več srbskih topov (?)

MOBILIZACIJA RUSIJE.

Varšava, 18. oktobra. Vsi v Varšavi živijo rezervisti, ki spadajo k notranjim ruskim polkom so dobili ukaz, da stopijo takoj pod orožje.

BERCHTOLD — SAN GIULIANO.

Rim, 18. oktobra. »Agenzia Stefania« poroča, da pride avstrijski zunanji minister grof Berchtold dne 21. oktobra v Pisto, kjer ga bo čakal italijanski zunanji minister di San Giuliano. Dne 22. oktobra bosta oba odpotovala v San Rossore, kjer ju bo sprejel kralj Viktor Emanuel v posebni avdijenci.

SASONOV ODIDE.

Petrograd, 18. oktobra. Listi poročajo, da pada ruski zunanji minister Sasonov v najkrajšem času demisijo. Kot njegov naslednik se imenuje bivši ministrski predsednik grof Witte.

ITAJANSKO-TURŠKI MIR.

Carigrad, 18. oktobra. »Agenzia Stefania« poroča, da je bila danes mirovna pogodba med Italijo in Turčijo v Ouchju definitivno podpisana.

Odgovorni urednik Radivoj Korenc.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Dijak se sprejme na hrano in stanovanje. Kje pove »Prva anonimna pisarna, 719—3.

Človeški muzej

za anatomijo, embriologijo, patologijo in plastične umotvore.

Muzej vsebuje: Anatomijo človeka, operacije, amputacije, notranje in zunanje bolezni, ki se dogajajo v človeškem življenju, na naravnih velikih preparatih.

Vstop je dovoljen le odraslim osebam. — Katalogi pri blagajni. — Vsako uro se razloži anatomiska Venera. — Odprto od zjutraj do 10. ure zvečer v Latermanovem drevoredu.

Otvoritev v nedeljo, 13. oktobra 1912

K obilni udeležbi vabi vljudno

Ravnateljstvo.

FR. P. ZAJEC

Ljubljana Stari trg 9 Ljubljana

priporoča kot prvi slovenski izprašani in obilno koncesionirani optik in strokovnjak svoj

optični zavod.

Dalnogleda, toplotmere, in zrakomere vseh vrst.

Očala, ščipalniki natančno po zdravniškem receptu.

Genike pošiljam na zahtevo zastoj in pošiljane prosto.

